

METODINĖ MEDŽIAGA MOKYTOJUI PAMOKOS/VEIKLOS PLANAS

TEMA: Vilniaus kasdienybė sovietmečiu: Lazdynų atvejis.

KLASĖ: 10

**BENDRŲJŲ PROGRAMŲ SRITIS: SOCIALINIS
UGDYMAS**

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios:

- Istorijos dalykinė kompetencija – kuria istorinį pasakojimą, pagrįstą rašytiniais ir vaizdiniais šaltiniais; remdamasis statiniais, kaip istorijos šaltiniais, aiškina sociokultūrinę visuomenės raidą; istoriškai aiškina erdvės planavimo principus, paskirtį.
- Mokėjimo mokytis – renka informaciją iš įvairių šaltinių; ją rūšiuoja pagal savo paties sukurtus principus; jungia turimas žinias į prasminę visumą, išskirdamas priežastis, raišką, pasekmes.
- Pažinimo – susipažįsta su vėlyvojo sovietmečio kultūra, kasdienybės istorija, Lietuvos architektūros istorija. Plečia žinias apie Vilniaus miestą.
- Komunikavimo – bendrauja, bendradarbiauja su grupe besimokančiųjų; geba pristatyti surinktą medžiagą viešai; atsako į kitų pateiktus klausimus.
- Socialinė – ugdomi gebėjimą paimti trumpą interviu iš praeivių gatvėse; bendradarbiauja su bendraklasiais bei mokytoju; suvokdami savo istorijos fragmentus miesto erdvėse, stiprina savo, kaip Lietuvos Respublikos ir Vilniaus gyventojų pilietines pozicijas saugant ir vertinant istorinį – kultūrinį paveldą.
- Asmeninės - stiprina naratyvo kūrimo ir viešosios komunikacijos įgūdžius, kartu stiprindamas ir savo pasitikėjimą.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Ugdyti mokinių darbo su įvairių rūšių istorijos šaltiniais įgūdžius (video medžiaga, vaizdiniai, rašytiniai šaltiniai, naratyvinė medžiaga).
 2. Ugdyti mokinių istorijos tyrimo įgūdžius (mokiniai kuria gido pasakojimą, kurį pristato bendraklasiams).
 3. Ugdyti istorijos žinių ir gebėjimų praktinio taikymo įgūdžius (mokiniai pritaiko istorijos žinojimą pasakojimo Lazdynų mikrorajone kūrimui ir pateikimui).
-

4. Ugdyti mokinių gebėjimą vertinti praeitį daugiaperspektyviniu principu – meno, kultūros, buities, socialinių santykių, ekonomikos, politikos požiūriu analizuojant skirtingus architektūrinius ir miesto komponavimo aspektus.
5. Ugdyti kritinį mąstymą ir gebėjimą reflektuoti skirtingas miesto erdves.

VIETA/ OBJEKTAS/ ĮSTAIGA

Vilniaus miesto Lazdynų mikrorajono Architektų gatvė: ekskursijos pradžia rekomenduojama nuo „Iki“ parduotuvės „Ažuolas“ (Architektų g. 214). Šalia yra autobusų stotelė (21, 49, 55, 59, 68, 69 autobusai).

Toliau rekomenduojama eiti į „Maxima“ parduotuvę (Architektų g. 152), paskui – Sausio 13 mokykla (Architektų g. 166), paskui – Lopšelis darželis „Rytas“ (162); poilsis prie Piliakalnio atodangos (Karoliniškių regioninis parkas); Lopšelis darželis Obelėlė (Architektų g. 204) ir grįžimas į tą pačią autobusų stotelę.

MOKYMO SI VEIKLOS

1. Įvadas: iki 5 min. Mokytojas klasėje pristato temą - „Vėlyvasis sovietmetis Vilniuje“. Paaiškina, kad tema bus nagrinėjama dvi pamokas. Pirmą pamoką bus peržiūrimas 20 minučių trukmės dokumentinis filmas; atliekamos užduotys, kita pamoka bus organizuojama Lazdynų mikrorajone, kur mokiniai, remdamiesi filmo medžiaga ir atliktomis užduotimis, kurs pasakojimą apie sovietinę kasdienybę bei propagandos raišką.
2. Mokytojas formuluoja mokiniams pirmą užduotį (priedai: užduotis nr. 1) apie 30 min. Filmą „Lazdynai. Architektų gatvė“ peržiūra (<https://www.youtube.com/watch?v=XVy5Uar0wKM>) Užduoties nr. 1 atlikimas – aktyvus stebėjimas.
4. Trumpas filmo aptarimas (iki 7 min.)
5. Užduoties nr. 2 - Namų darbų skyrimas (priedai: užduotis nr. 2)
6. Ekskursija Lazdynų mikrorajone (1 valanda), kurios gidai yra patys mokiniai. Ekskursijos metu galima pasiūlyti mokiniams paimti trumpus interviu iš praeivių – Lazdynų senbuvių (jei mokiniai turi praktikos tai daryti ir jei mokytojas yra tai numatęs savo ugdymo planuose).
7. Ekskursijos aptarimas. Temos refleksija (galima Karoliniškių regioniniame parke arba grįžus į mokyklą – priklauso nuo oro sąlygų, pagal susitarimą su mokiniais), (užduotis nr. 3).

INTEGRACIJA:

Vidinė (nurodomos temos)

Istorija: Šaltojo karo istorija: Sąstingio laikotarpis SSRS. Lietuva vėlyvučiu sovietmečiu: miestų kasdienybė, buitis. Propaganda sovietmečiu. Socialinės gerovės samprata.

Pilietiškumo pagrindai: propagandos formos ir raiškos būdai. Sovietmečio paveldo vieta šiandieninėje visuomenėje.

Dorinis ugdymas: miestietiško gyvenimo samprata sovietmečiu ir dabar. Meno ir menininko vieta politinės ideologijos diegime. Kolaboravimas ar kūryba – sovietmečio atvejo tyrimas.

Lietuvių kalba: teksto kūrimas ir perteikimas žodžiu. Retorikos naudojimas.

Matematika: loginių schemų kūrimas.

Menai. Architektūros istorija. Miesto projektavimas.

Biologija. Gamtinės įvairovės išsaugojimo galimybės mieste. Ekologiškai draugiškos aplinkos kūrimas.

Geografija. Reljefo pritaikymas planuojant miestus.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Mokinių paprašoma įvertinti Lazdynų mikrorajono patraukliausias puses, privalumus bei trūkumus. Aptariama, kiek buvo pagrįstas šio rajono architektų apdovanojimas aukščiausia to meto premija, svarstoma apie mikrorajono ateities perspektyvas. Padiskutuojama apie miesto ir gamtos draugiškumo principų sampratą sovietmečiu ir mūsų dienomis. Aptariama sovietinė propaganda ir jos būdai indoktrinuoti visuomenę.

NAMŲ DARBAI

Išanalizuoti vadovėlyje pateiktą medžiagą apie sovietmečio buitį, kasdienybę, viešąsias paslaugas, pramogas, aprūpinimo būstais klausimus. Papildyti informaciją medžiaga iš kitų prieinamų šaltinių – internete, bibliotekoje – apie vėlyvojo sovietmečio kasdienybę ir buitį, ypač – miestuose (Sąstingio laikotarpis Lietuvoje – 1964 – 1985 m.). Remiantis išanalizuota medžiaga, paruošti trumpus pasakojimus apie vieną iš pasirinktų potemių: sovietinių vaikų darželių, mokyklų interjeras ir eksterjeras; sovietiniai viešųjų paslaugų centrai (parduotuvės, restoranai, kavinės), viešosios erdvės (gatvės, aikštės, skverai); sovietiniai daugiabučiai miestuose.

ŠALTINIAI (MOKYTOJUI)

Vilniaus miesto žemėlapis:

<https://maps.vilnius.lt/>

Lazdynų mikrorajono patikslintas žemėlapis

<https://www.google.com/maps/place/Obelele,+lopselis-darzelis/@54.6826825,25.2106722,15.25z/data=!4m13!1m7!3m6!1s0x46dd93988723b29d:0xccc6176ad2666bc8!2sArchitekt%C5%B3+g.,>

[+Vilnius!3b1!8m2!3d54.6798884!4d25.2128867!3m4!](#)

[1s0x46dd939720fa62a5:0x3db1091038ec500d!8m2!3d54.6816268!4d25.2204654](#)

Dokumentinė filmuota medžiaga

<https://www.youtube.com/watch?v=IfQKBWsTUyc>

<https://www.youtube.com/watch?v=10fVfui6WoE>

Propagandinis filmas

<https://www.youtube.com/watch?v=XVy5Uar0wKM>

Lazdynų mikrorajono sakytinė istorija

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/istorija/gyvenimas-lazdynuose-pirmuju-gyventuju-akimis-582-475606>

<http://www.vilniusgo.lt/category/lazdynai/>

<https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/236904/vilniaus-lazdynu-istorija-cia-buvo-vezami-ir-turistai>

TRUKMĖ

45 minučių – pirma pamoka klasėje; valanda – kita pamoka Lazdynų mikrorajone.

PRIEDAI

1 UŽDUOTIS: ISTORIJS TYRIMAS: FILMO „LAZDYNAI. ARCHITEKTŲ GATVĖ (1974 M.) PERŽIŪRA

Šis filmas iliustruoja keletą sovietinio kasdienio gyvenimo aspektų. Stebėdami filmą, pildykite lentelę. Ši medžiaga Jums bus reikalinga namų darbams ir kitos savaitės ekskursijos metu Jūsų pateikiamiems pristatymams.

Analizės kriterijus	Filme atspindėta (detalės, faktai)	Kilę klausimai
Lazdynų mikrorajono istorija		
Transportas, keliai, gatvės, šaligatviai, stotelės.		
Gyvenamieji namai		

Viešos paslaugos – mokyklos, darželiai, parduotuvės, maitinimo įstaigos. Pavadinimai		
Viešos erdvės (ne pastatai). Miesto ir gamtos sąveika		
Rajono kūrėjai (architektai) ir jų vertinimas		
Propagandos apraiškos.		

2 UŽDUOTIS: ISTORIJS TYRIMAS: DARBAS SU ĮVAIRIAIS ŠALTINIAIS. TRUMPŲ PASAKOJIMŲ KŪRIMAS

Išanalizuokite vadovėlyje pateiktą medžiagą apie sovietmečio buitį, kasdienybę, viešąsias paslaugas, pramogas, aprūpinimo būtais klausimus. Papildykite informaciją medžiaga iš kitų prieinamų šaltinių – internete, bibliotekoje – apie vėlyvojo sovietmečio kasdienybę ir buitį, ypač – miestuose (Sąstingio laikotarpis Lietuvoje – 1964 – 1985 m.). Remiantis išanalizuota medžiaga, paruoškite trumpus pasakojimus apie vieną iš pasirinktų potemių: sovietinių vaikų darželių, mokyklų interjeras ir eksterjeras; sovietiniai viešųjų paslaugų centrai (parduotuvės, restoranai, kavinės), viešosios erdvės (gatvės, aikštės, skverai); sovietiniai daugiabučiai miestuose. Pasiruoškite žodžiu pristatyti savo tyrimų medžiagą ties konkrečiu objektu, atitinkančiu Jūsų pasirinkimą ekskursijos maršrute:

1. Lazdynų mikrorajono „Iki“ parduotuvė „Ažuolas“ (Architektų g. 214).
2. „Maxima“ parduotuvė (Architektų g. 152): aikštė, paminklas, restoranas. Paaiškinti pavadinimo „Erfurtas“ kilmę.
3. Sausio 13 mokykla (Architektų g. 166). Lokacijos patogumas, išplanavimas, erdvių vertinimas.
4. Lopšelis darželis „Rytas“ (Architektų g. 162). Lokacijos vieta, erdvės, žaidimų aikštelės.
5. Televizijos bokštas (matosi nuo darželio – aptariama jo statyba).
6. Piliakalnio atodangos (Karoliniškių regioninis parkas) trumpa istorija.
7. Lopšelis darželis Obelėlė (Architektų g. 204). Lokacijos patogumas, išplanavimas, erdvių vertinimas.
8. Pasirinktas sovietinis gyvenamasis namas, esantis maršrute (galima ir kelis – monolitinius, blokinius, devynaukščius, penkiaaukščius).

Remdamiesi filmo medžiaga bei papildomais šaltiniais, nurodykite, kaip tie objektai vadinosi sovietmečiu.

3 UŽDUOTIS: FILMO IR ESKURSIJOS REFLEKSIJA

Po ekskursijos vyks refleksija. Pasiruoškite išreikšti savo poziciją šiais klausimais:

1. Kas būdinga sovietiniam miesto planavimui? Kokie gyventojų poreikiai tenkinti, kokie – ne?
2. Kaip Lazdynų mikrorajonas atspindi sovietinę kasdienybę, buitį, viešąsias paslaugas?
3. Įvertinkite Lazdynų mikrorajono patrauklumą ekologiniu, estetiniu, kultūriniu, socialiniu, ekonominiu požiūriu.
4. Pasvarstykite, kodėl dabarties laikais būstų kainos Lazdynų mikrorajone bene mažiausios Vilniuje.

5. Kaip vertinate architektų veiklą sovietmečiu: ar galime juos vadinti kolaborantais, pasidavėliais, propagandos kūrėjais, ar menininkais?
6. Pakomentuokite propagandos reikšmę sovietmečiu bei jos įtaką žmonių savimonei.

PARENGĖ

Tomas Vaitkūnas, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija.

